

ماحولياتي ۽ سماجي انتظام جو منصوبو (اي ايس ايم پي) برسات / ٻوڏ متاثر روڊن جي بحالي لاءِ، ضلعو شهيد بينظير آباد

سندھ فلڊ ايمرجنسي بحالي پروجيڪٽ (ايس ايف اي آر پي)

پروجيڪٽ تي عملدرآمد يونٽ
ايس ايف اي آر پي - پي آءِ يو

آگسٽ 2023

ايگزيڪيوٽو خلاصو

2022 جي مون سون واري موسم صوبي ۾ تيز برساتون آيون، جنهن سبب صوبي ۾ درياھ ۾ اونھي ٻوڏ آئي. مختلف ضلعن ۾ 900 ملي ميٽر تائين برسات رڪارڊ ڪئي وئي. سنڌو درياءَ ۾ تيز برساتن ۽ مقامي برساتن سبب ان جو وهڪرو 0.6 ملين ڪيوسڪ کان مٿي رڪارڊ ڪيو ويو. ڪيرٿر جبل مان نڪرندڙ جبل جي طوفان سبب ڪوٽڙي بئراج وٽ وڏي ٻوڏ برقرار آهي. ٻن مهينن جي برساتن ۽ سنڌو درياھ ۾ آيل ٻوڏ انساني جانين، چوپائي مال، فصلن، گهرن، خانگي عمارتن، صنعتن ۽ عوامي بنيادي ڍانچي جهڙوڪ روڊن، آبپاشي کي تمام گهڻو نقصان پهچايو. درياھ جي حفاظتي بندن (بندن) ۽ نيڪال جا نيت ورڪ، ۽ ريلوي.

سنڌ فلڊ ايمرجنسي بحالي پروجيڪٽ (SFERP) برساتن ۽ ٻوڏ متاثر علائقن جي متاثر ضلعن، تعلقن ۽ يونين ڪائونسلن (UCs) ۾ ڳوٺاڻن (فارم ڪان مارڪيٽ) روڊن جي بحالي/بحالي ڪندو. پروفائٽل ڪي وڌائڻ، ڪراس ڊرينيج ڍانچي جي مناسبيت، حفاظتي ڪمن جي فراهمي (ريپريپ¹)، ڪلورٽ جي تعداد ۾ اضافو ۽ پاسي جي نالن جي فراهمي سڀ اهي عنصر آهن جيڪي آبھوا ۽/يا ٻوڏ لڇڪدار ڊيزائن کي حل ڪرڻ لاءِ سمجهيا ويندا آهن. فرش جي جوڙجڪ نمبرن ۾ سڌارو هڪڙو اضافي فائدو آهي.

موجوده انوائرمينٽل اينڊ سوشل مئنيجمينٽ پلان (ESMP) ماحولياتي اثرن جي نمائندگي ڪري ٿو ۽ جزو 1: انفراسٽرڪچر جي بحالي، ذيلي جزو 1.2: شهيد بينظير آباد ضلعي ۾ روڊن ۽ الائيڊ انفراسٽرڪچر جي بحالي.

¹ ريپريپ (اٽر آمريڪن انگريزيءَ ۾)، جنهن کي ريپ-ريپ، شاڪ راک، راک آرمر (برطانوي انگريزيءَ ۾) يا روبل پٽ چيو ويندو آهي، انساني رکيل پٿر يا ٻيو مواد آهي جيڪو اڏاوتن جي بچاءَ لاءِ استعمال ڪيو ويندو آهي ۽ پاڻيءَ کان.

ضلعي شهيد بينظير آباد جي مختلف علائقن ۾ 07 روڊ آهن جن جي بحالي جي ضرورت آهي. انتظامي لحاظ کان 5 روڊ دڙي تعلقي ۾ ۽ 2 نوابشاهه ۾ آهن.

سنڌ انوائرمينٽل پروٽيڪشن ايجنسي (ماحولياتي جائزي) ضابطن، 2021 جي مطابق، ذيلي پروجيڪٽ شيڊول II جي F(3) جي درجي ۾ اچي ٿو، جيڪو هڪ ابتدائي ماحولياتي امتحان (IEE) جو مطالبو ڪري ٿو، جيڪو موجوده روڊن جي بحالي يا ٻيهر تعمير يا ٻيهر تعمير لاءِ تيار ڪيو وڃي. شهري علائقن ۾ هڪ ڪلوميٽر کان وڌيڪ ۽ ڳوٺاڻن علائقن کان 5 ڪلوميٽر کان وڌيڪ“ (هڪ کان سواءِ، سڀئي روڊ 5 ڪلوميٽر کان وڌيڪ آهن). تنهن ڪري IEE کي سنڌ انوائرمينٽل پروٽيڪشن ايجنسي (ماحولياتي جائزي) ضابطن، 2021 جي مطابق تيار ڪرڻ جي ضرورت پوندي. جڏهن ته، ورلڊ بئنڪ جي ماحولياتي ۽ سماجي فريم ورڪ (ESF) گهرجن کي پورو ڪرڻ لاءِ هڪ ESMP تيار ڪيو ويو آهي.

بحالي/بحالي جا ڪم موجوده رائٽ آف وي (RoW) تائين محدود آهن، تنهن ڪري، تجويز ڪيل منصوبي ۾ ڪي ننڍا ناڪاري ماحولياتي اثر پوندا، جيڪي واپس ڪري سگهجن ٿا ۽ مختصر مدت سان سائيت-مخصوص آهن. تنهن ڪري، هي ذيلي پروجيڪٽ SFERP جي ESMF تحت اعتدال پسند خطري جي درجي ۾ اچي ٿو. موجوده ماحولياتي ۽ سوشل مئنيجمينٽ فريم ورڪ (ESMF) جي مطابق تيار ڪيو ويو آهي ضرورتن جي اعتدال واري خطري جي سطح کي پورو ڪرڻ لاءِ.

ان کان علاوه، ذيلي پروجيڪٽ جي اسڪريننگ چيڪ لسٽ ذريعي ڪئي وئي جيڪا ماحولياتي ۽ سماجي مسئلن کي ڏيکيندي. انفرادي چيڪ لسٽن کي پرڻ لاءِ سروي ڪيا ويا ۽ سروي دوران نوٽ ڪيل ماحولياتي ۽ سماجي خدشن جو خلاصو. تجويز ڪيل پروجيڪٽ جي بحالي جي ڪمن جي وضاحت جي اندر متوقع آهي. رو. ڪوبه عوامي

انفراسٽرڪچر يا تجارتي سرگرميون RoW اندر موجود نه آهن. جڏهن ته اڻ سڌي طرح اثرن جو جائزو ورتو ويو آهي 200 ميٽر/656 فوٽ بفر زون جي تجويز ڪيل روڊن تي (100 ميٽر/328 فوٽ هر پاسي کان سينٽرل لائين). بحاليءَ جي ڪمن جي ڪري وڻن کي نه پٽيو ويندو ۽ نه وري ٻيهر اٽڻ جي ضرورت پوندي ڇو ته موجوده RoW تجويز ڪيل بحاليءَ جي ڪمن لاءِ استعمال ڪئي ويندي. ذيلي پروجيڪٽ جي علائقن جي ويجهو (500 ميٽرن جي اندر) ڪو به آثار قديمه وارو ماڳ نه ڏٺو ويو ۽ پيش ڪيل ذيلي پروجيڪٽ جي سائينن تي يا ويجهو ڪو به فني ثقافتي وسيلو نه ڏٺو ويو جيڪو شايد تعميراتي سرگرمين کان متاثر ٿي سگهي. تعميراتي علائقي ۾ ڪوبه قبرستان موجود ناهي. ڪيترين ئي آباديون تجويز ڪيل بحاليءَ جي ڪمن جي ويجهو پر RoW کان ٻاهر ڏٺيون ويون. تعميراتي مرحلي دوران، ڪجهه سماجي طور تي حساس رسيپٽرز جهڙوڪ مسجدون، اسڪول، بنيادي صحت يونٽ قبرستان، وغيره اڻ سڌي طرح متاثر ٿي سگهن ٿا پر اهو اثر عارضي ۽ پوئتي موٽڻ وارو آهي جيڪو گهٽ اهميت سان مختصر مدت (گهٽائي جي قدمن کي اپنائڻ سان). تجويز ڪيل ذيلي پروجيڪٽ واري علائقي جي ويجهو ڪو به محفوظ ٻيلو نه ڏٺو ويو. جيتري حد تائين ذيلي پروجيڪٽ جي ايراضيءَ جو تعلق آهي، انهن پنهي نباتاتي ۽ پوٽن جي ڪنهن به قسم جي خطرناڪ يا خطري واري نسل کي ذيلي پروجيڪٽ جي سائينن تان رڪارڊ نه ڪيو ويو آهي.

تجويز ڪيل سب پروجيڪٽ جا علائقا اتر اوڀر سنڌ، ضلعي شهيد بينظير آباد ۾ آهن. ذيلي پروجيڪٽ جو علائقو زون A 2 ۾ اچي رهيو آهي، جنهن ۾ Peak Ground Acceleration (PGA) 0.08 کان 0.16g (پاڪستان بلڊنگ ڪوڊ آف پاڪستان، 2007) ۾ مختلف آهي. اهو هڪ گهٽ نقصان واري خطري وارو علائقو آهي، مطلب ته اهي علائقا جيڪي انهن علائقن هيٺ اچن ٿا انهن ۾ زلزلي جا امڪان گهٽ آهن.

گندگي روڊن تي گاڏين جي ٽرئفڪ ڪجهه مٿي جي اخراج ۽ شور آلودگي جو سبب بڻائيندو آهي جنهن جو اثر ڪافي مقامي آهي. گاڏين جي نڪرڻ واري پاڻي مان خارج ٿيندڙ مکيه آلودگي جا ذرات، ڪاربن مونو آڪسائيڊ، سلفر ڊاءِ آڪسائيڊ ۽ نائٽروجن آڪسائيڊ آهن. اهي اخراج عام طور تي روڊن جي ڀرسان هوا جي معيار کي متاثر ڪن ٿا. بهرحال، تجويز ڪيل منصوبي جي مداخلت واري علائقي ۾ روڊن تي ٽريفڪ نيشنل هاءِ وي يا ٻين وڏن روڊن جي پيٽ ۾ گهٽ آهي. مٿاڇري ۽ زميني پاڻي، فضائي هوا ۽ شور جي جاچ تعمير شروع ٿيڻ کان اڳ نيڪيدار پاران-SEPA منظور ٿيل ليڊ ذريعي تعميراتي سپروائيزري ڪنسلٽنٽ (CSC) جي رضامندي سان ڪئي ويندي.

جيئن ته پروجيڪٽ جي علائقي ۾ آبادي وڌي وئي آهي، جهنگلي جيوت جي گهٽائي ۽ تنوع گهٽ ۾ گهٽ گهٽجي ويو آهي. ٿلهي جي ننڍڙن نسلن مان اڃا تائين مليا آهن ريڊ لومٽ (Vulpes cana) ۽ چوهڙا ٻڏايو وڃي ٿو ته ان جي پرپاسي واري علائقي ۾ رهائش پذير آهي. پراجيڪٽ واري جاءِ تي سانڀ ۽ پڪريون به رهن ٿا. ڪارو چوڙو (Rattus rattus)، جنهن کي پيڙي ۽ جو چوڙو، چت جو چوڙو، يا گهر جو چوڙو به چيو ويندو آهي، هڪڙو عام ڊگهي دم وارو چوڙو آهي. پڪين ۾ (Eagle (Aquila rapax)، (Hawak (Accipiter Badius)، پتنگ (Milvus migrans)، طوطا (Psittacula krameri)، (Partridge Common Crow (Corvus splendens) ۽ پاڻي جي پڪين جا ڪيترائي قسم ٻڏايو وڃي ٿو.

علائقي جو اصل ٻوٽو اڀرندي ڪنڊن واري ٻيلي جي قسم جي ٻوٽن تي مشتمل آهي، جنهن ۾ ڪانڊيري عام طور تي سخت ڪاٺيون هونديون آهن، جن ۾ Acacia جي نسل خاص طور تي خاص خصوصيت رکندڙ هوندي آهي. تنهن هوندي به، قدرتي نباتات گهڻو اڳ مڪمل طور تي فصلن سان تبديل ٿي چڪو آهي. هن وقت، عام طور تي ٽريڪ

تي ملندڙ نسلن جو هڪ ميلاپ آهي. علائقو تقريبن هڪ صدي تائين زرعي مقصدن لاءِ استعمال ڪيو ويو آهي. قدرتي فلورا مڪمل طور تي پوکي ڪيل نسلن سان تبديل ٿي چڪو آهي. غالب گلن جي نسلن ۾ *Acacia modesta* ، *Acacia nilotica* ، *Dalbergia sissoo* ، *Ziziphus nummularia* ، *Eucalyptus globulus* ۽ *Populus* جي پوک شامل آهن. *Azadirachta indica* (Neem) ، *Zizyphus vulgaris* (Bir) ، *Tamarix orientalis* (Jujuba lai) ، *Capparis* ، *gaphylla* (Kirir) وڌيڪ عام وڻن مان آهن. آم، ڪجور ۽ تازو متعارف ٿيل ڪيلا، امرود، نارنگي ۽ چيڪو عام ميوا ڏيندڙ وڻ آهن.

جيتري حد تائين ذيلي پروجيڪٽ جي ايراضيءَ جو تعلق آهي، انهن پنهنجي نباتاتي ۽ پوٽن جي ڪنهن به قسم جي خطرناڪ يا خطري واري نسل کي ذيلي پروجيڪٽ جي سائينٽن تان رڪارڊ نه ڪيو ويو آهي. تجويز ڪيل ذيلي پروجيڪٽ واري علائقي جي ويجهو ڪو به محفوظ پيلو نه ڏنو ويو.

هن ذيلي منصوبي لاءِ ڪنهن به خانگي زمين جي حصول جي ضرورت ناهي. ان کان علاوه، ڪنهن به اڏاوتن کي ڊاهڻ ۾ ملوث نه هوندو ۽ ڪنهن کي ٻيهر آباد ڪرڻ جي ضرورت نه هوندي، ڇاڪاڻ ته سڀ پروجيڪٽ وارا علائقا گهٽ آبادي وارن علائقن ۾ آهن ۽ آبادي پڪڙيل آهي. ROW ۾ ڪو به غير رسمي آبادڪار / اسڪواٽر موجود ناهي ۽ ان سان گڏوگڏ معيشت ۾ رڪاوٽ جو به تصور نه ڪيو ويو آهي. بحالي جو ڪم موجوده پليٽ فارم / ROW تي ڪيو ويندو آهي. ڪنهن به اضافي زمين جي ضرورت نه آهي اڻ سڌي طرح اثر، شور، مٽي جي اخراج، ڪئمپ سائينٽن ۽ قرضن جي سائينٽن جي ڪري ٿي سگهي ٿي ROW کان ٻاهر. سماجي-ماحولياتي اثر پيدا ٿي سگهي ٿو خارجي افرادي قوت جي آمد، غير محفوظ ٿيل رهجي ويل فضول، ۽ مزدورن ۽

ڪميونٽي لاءِ پيشه ورانه محنت ۽ حفاظت جي مسئلن، تنهن ڪري ESMP تيار ڪيو ويو آهي. موجوده ٽريڪ مواد جي نقل و حمل لاءِ استعمال ڪيو ويندو. ناڪاري اثر صرف تعميراتي مرحلي دوران متوقع ٿي سگهي ٿو، جيڪو صرف هن ننڍڙي عرصي تائين ختم ٿيندو. بهرحال، رپورٽ ۾ تجويز ڪيل گهٽتائي جي قدمن کي تعميراتي مدت دوران ٺيڪيدار پاران سختي سان يقيني بڻائڻ جي ضرورت پوندي.

متوقع ناڪاري اثرن کي گڏين ۽ مشينري جي مناسب چڪاس ۽ سار سنڀال جي ذريعي گهٽائي سگهجي ٿو ته جيئن اخراج کي گهٽائي سگهجي، شور کي ختم ڪرڻ وارن يا مغلرن کي بهاري سامان لاءِ استعمال ڪيو وڃي ۽ اڻ ڄاتل روڊن کي پاڻي ڏيڻ. تعميراتي ملبي / رهجي ويل فضول جي خراب اثرن تي ضابطو مناسب سنڀالڻ ۽ فوري طور تي هٽائڻ سان. فعال تعميراتي سائيت تي تيل جي فضول کي مناسب اسٽوريج ۽ هٽ ڪرڻ ۽ گندي پاڻي جي علاج ذريعي پاڻي جي آلودگي تي ڪنٽرول. سينٽري اسٽوريج ذريعي سالڊ ويسٽ جو ڪنٽرول ۽ صفائي جي نيڪال لاءِ بار بار گڏ ڪرڻ.

پيشه ورانه محنت ۽ حفاظت کي يقيني بڻايو ويندو مسلسل معائنن جي ذريعي بيمارين ۽ حادثن کي روڪڻ لاءِ، مزدورن ۽ ڪميونٽي ۾ شعور اجاگر ڪرڻ، صفائي سٽرائي جا قدم، وبائي بيمارين جو انتظام بشمول COVID-19 انتظام، نگراني ۽ ايمرجنسي رسپانس ۽ بچاءُ جا طريقا مناسب صفائي جي سهولتن جي فراهمي، پيئڻ جي قابل مزدورن لاءِ پاڻي، ۽ ڪچري جا ٽولا.

ماحولياتي ۽ سماجي (E&S) مانيٽرنگ سنڌ انوائرمينٽل پروٽيڪشن ايڪٽ 2014، SFERP جي ESMF، SFERP ۽ اسٽيڪ هولڊر اينگيجمينٽ پلان (SEP) لاءِ تيار ڪيل ليبر مئنيجمينٽ پروسيجرز جي مطابق ڪئي ويندي ته جيئن گهٽتائي جي منصوبن تي باقاعدي ۽ مؤثر طريقي سان عمل ڪيو وڃي. اهو ٽن سطحن تي ڪيو ويندو.

پروجيڪٽ امپليمينٽيشن يونٽ (PIU) جي سطح تي، E&S حفاظتي نگراني ڪندو ته ان ڳالهه کي يقيني بڻائڻ لاءِ ته تخفيف جي منصوبن کي مؤثر طريقي سان لاڳو ڪيو پيو وڃي ۽ باقاعدي سان فيلڊ جا دورا ڪندو. فيلڊ سطح تي، سي ايس سي جو لاڳاپيل عملو وڌيڪ بار بار حفاظتي نگراني ڪندو. تعين سطح تي، تعميراتي ٽيڪيڊار جي E&S (CC) ٽيم مهينا، ٽه ماهي ۽ ٻه سالي رپورٽون لاڳو ڪندي ۽ تيار ڪندي.

SFERP پروجيڪٽ کي لاڳو ڪرڻ جي مجموعي ذميواري ۽ موجوده ESMP PIU تي منحصر آهي، پراجيڪٽ ڊائريڪٽر جي سربراهي ۾. PIU E&S ٽيم جي مدد سان آهي. PIU پڻ سي ايس سي کي شامل ڪيو آهي، تعميراتي نگراني لاءِ ذميواري. ان مقصد لاءِ تعميراتي ٽيم ۾ مناسب شقون شامل ڪيون وينديون.

PKRs 6,829,000/- جي هڪ الڳ بجيٽ ESMP جي عمل درآمد لاءِ مختص ڪئي وئي آهي (انداز جي هڪ سال لاءِ) جنهن ۾ شڪايت ريڊريس ميڪنزم (GRM) هلندڙ ۽ عام ڪميونٽي جي مدد جون ضرورتون شامل آهن. ESMP جي قيمت ۾ حفاظتي قدامت جي قيمت شامل آهي جيڪي سماجي طور تي حساس ريكارڊرز جي ويجهو ڪم ڪرڻ لاءِ اختيار ڪيا ويندا. هي ESMP بل ۽ بل آف ڪوانٽيٽيز (BOQs) ۾ هڪ عارضي رقم جي طور تي شامل ڪيو ويو آهي. ESMP جي نفاذ ۾ CC، CSC ۽ PIU کان ان پٽ شامل آهن. CC بنيادي طور تي ESMP ۾ تجويز ڪيل تخفيف جي قدامت تي عمل درآمد کي يقيني بڻائڻ جو ذميواري هوندو، جيڪي معاهدي جي دستاويزن جو حصو هوندا. ان ڪري، BOQs ۾ ماحولياتي گهٽتائي جي خرچن کي الڳ سر جي طور تي قرار ڏيڻ واري دستاويز ۾ لازمي قرار ڏنو ويندو.

بهر حال، جيڪڏهن CC ESMP جي عمل درآمد ۽ رپورٽنگ جي صحيح طريقي سان
تعميل ڪرڻ ۾ ناڪام ٿئي ٿي، ته حامي معاهدي جي شرطن جي تعميل کي لاڳو
ڪندو، بشمول ESMP جي پيروي ڪرڻ. ESMP تي عملدرآمد جي سرگرمين کي
آسانيءَ سان هلائڻ لاءِ، اها سفارش ڪئي وئي آهي ته ESMP تي عمل درآمد سان
لاڳاپيل سڀئي بل / ادائگيون CSC پاران منظور / تصديق ٿيل هونديون. ESMP
عمل درآمد جي قيمت ڪٿي ويندي عبوري ادائگي جي سرٽيفڪيٽ (IPC) مان
جيستائين تعميل نه ٿي وڃي